

تکاش: عبدالکریم مرتضویا (۱) (هؤسه برسی آفات و بیماریهای گیاهی)
رودولف درن (۲) (سازمان حفظ نباتات فرانکفورت آلمان غربی)

فهرست بال ریشک داران (۳) (۴) ایران

چکیده

از بیست و شش گونه تریپسی که از روی میزبانهای متعدد و در نقاط مختلف ایران جمع آوری گردیدند سه گونه از آنها برای دنیا جدید بود که بشرح زیر مشخص و معرفی شده اند .

(ZUR STRASSEN 1975 a , ZUR STRASSEN 1975 b)

Ascirtho-thirps arya Zur Strassen

Ascirtho-thrips taghizadehi Zur Strassen

Haplo-thrips kermaninsis Zur Strassen

باتوجه به این که بعضی از گونه های تریپس ناقل بیماریهای ویروسی میباشند و بادر نظر گرفتن گونه های جمع آوری شده از ایران و وجود بیماریهای ویروسی روی میزبانهای این تریپس هاچنین بنظر میرسد که تریپس های مزبور نقش مهمی در انتقال بیماریهای ویروسی در ایران دارند که در این زمینه باید پژوهشهای بیشتری انجام گیرد .

بررسی نوشته ها

تا قبل از چاپ این فهرست تریپسهای زیر در ایران شناسائی و معرفی شده اند .

Caliothrips impurus به عدس در قزوین و کرج خسارت میزند ویلسون و سایرین ۴۶ - ۱۳۴۷
Ceratothrips frici Uzel روی تونک *Alearites fordii* و مرکبات و چای در شاهی فعالیت میکند

(۱) مهندس عبدالکریم مرتضویا ، تهران ، صندوق پستی ۳۱۷۸

2) Dr. Rudolf Dern, Pflanzenschutzamt, 6000 Frankfurt / Main 98 Hausen Fr. wilh. von Steuben , Str. 2 West Germany

3) *THYSANOPTERA*

(۴) به این ردیف از حشرات در قدیم نام *PHYSOPODA* یا پاحبابداران نیز اطلاق شده است .

(تحت نام *Taeniothrips frici* Uzel کریوخین ۱۳۲۶ - دواچی و تقی زاده ۱۳۳۳ - فرح بخش ۱۳۴۰).
Frankliniella intosa Trybom روی گندم - جو - کتان - سیب زمینی - کاهو-یونجه و شبدر فعالیت دارد (افشار ۱۳۱۷ - فرح بخش ۱۳۴۰).

Frankliniella schultzei Trybom از روی پنبه در آذربایجان - خراسان - گرگان - استان مرکزی و خوزستان جمع آوری شده است (تحت نام *Frankliniella dampfi* Priesner BOURNIER et COUILLOU 1969).
Haplothrips tritici Kurdjumov روی گندم - چاودار - جودیمی و توتون در آذربایجان استان مرکزی - اطراف تهران و ورامین و کرج - کرمانشاه - حوالی یزد - رفسنجان - کرمان و سیرجان دیده شده است (دواچی ۱۳۲۸ و ۱۳۳۳ - فرح بخش ۱۳۴۰).

Heliothrips haemorrhoidalis Bouché روی توتون درخزانه و میزعه فعالیت دارد (اشجاعی ۱۳۵۰).
Liothrips jakhontovi Kreutzberg به پسته (*Pistacia vera*) در خراسان حمله میکند (دواچی ۱۹۵۸ - تقی زاده و صفوی ۱۳۳۹ - فرح بخش ۱۳۴۰).

Phlaeothrips oryzae روی برنج در مازندران (بابل) دیده شده است (دواچی ۱۳۳۳).
Thrips flavus Schrank به برگها و غوزه های جوان پنبه حمله میکند در شمال خراسان و رامین و گرمسار دیده شده است (افشار ۱۳۱۷ - دواچی و تقی زاده ۱۳۳۳ - فرح بخش ۱۳۴۰).

Thrips iranica Yakhontov به گل های نرپسته (*Pistacia vera*) حمله کرده و از عمل تلقیح جلوگیری میکند. از قزوین و ورامین جمع آوری شده است (دواچی ۱۹۵۸ - تقی زاده و صفوی ۱۳۳۹ - فرح بخش ۱۳۴۰).

Thrips pistaciae Yakhontov روی گل های نرپسته (*Pistacia vera*) فعالیت داشته و مانع عمل تلقیح میگردد در قزوین و ورامین دیده شده است (دواچی ۱۹۵۸ - تقی زاده و صفوی ۱۳۳۹ - فرح بخش ۱۳۴۰).
Thrips tabaci Lindeman فوق العاده همه چیز خوار و از روی پنبه - توتون - سیب زمینی - گوجه فرنگی - پیاز - چغندر قند - خیار - کلم پیچ - گل کلم - کتان - کنف - بادمجان - خربزه - طالبی - سیب گلابی - هلو و گیلان در آذربایجان - خراسان - گرگان - مازندران - استان مرکزی - خوزستان - فارس جمع آوری شده است (افشار ۱۳۱۷ - دواچی ۱۳۲۸ - صلواتیان ۱۳۳۸ - فرح بخش ۱۳۴۰ - زاهدی ۱۳۴۶ و اشجاعی ۱۳۵۰).

تریپسهای نامبرده شده در بالا جزو آفات گیاهان مذکور بشمار میروند و بخاطر ایجاد خسارت مورد توجه قرار گرفته و تشخیص داده شده اند.

اهمیت تریپسها در کشاورزی

تریپسها به گیاهان زراعی آسیب وارد می آورند و تعدادی از آنها مضافا ناقل بیماریهای ویروسی نیز میباشند و برخی شکارچی یا پر داتور بند پائیان نظیر کنه ها - شپشک ها و حتی تریپسهای دیگر هستند. باتوجه به گونه تریپسهای جمع آوری شده و وجود بیماریهای ویروسی روی میزبانهای مربوطه (HEINZE 1959) احتمال می رود که تریپسهای مزبور نیز نقش مهمی در انتقال بعضی از بیماریهای ویروسی در ایران داشته باشند و بدیهی است در این زمینه باید پژوهشهای بیشتری انجام گیرد.

جهت تشخیص تریپس‌های جمع‌آوری شده پراپاراسیونهای متعدد تهیه و نام علمی آنان مشخص گردید و سپس جهت تأیید نام به موزه Senckenberg فرانکفورت در آلمان غربی فرستاده شده است . پراپاراسیون‌های پاراتیپ‌های سه‌گونه جدید و سایرگونه‌های جمع‌آوری شده موجود در فهرست و همینطور نمونه‌های آنها در بخش طبقه‌بندی حشرات مؤسسه بررسی آفات و بیماریهای گیاهی اوین موجود میباشد . اسامی بقیه تریپس‌های جمع‌آوری شده در ایران در شماره‌های بعدی چاپ خواهد شد .

تشکر و قدردانی

از همکارهای آقای Dr. Zur Strassen بخاطر تأیید نام نمونه‌های ارسالی و همچنین تعیین نام سه‌گونه جدید و از کلیه محققین بخش طبقه‌بندی گیاهان مؤسسه بررسی آفات و بیماریهای گیاهی بخاطر تشخیص میزبانهای مربوطه و کارشناسان و همکاران عزیزی که در جمع‌آوری تریپس‌ها ما را یاری کرده‌اند صمیمانه سپاسگزاری میشود .

جهت مطالعه اسامی تریپس‌ها به متن آلمانی مقاله مراجعه فرمائید .